

El Teix, cooperativitzar la maquinària agrícola i també les terres

La forma d'explotació de la cooperativa agrícola va costar d'encaixar en un món rural tradicional | «Avui en dia encara estan actius i ben convençuts que van fer la millor aposta»

Socis fundadors al restaurant Cal Fuster de Viver i Serrateix, municipi del Berguedà | El Teix

Era l'any 1987 i l'avi del Narcís no entenia que el seu fill es despregués de la maquinària que tenien per treballar la terra. «Com pot ser que ara no tinguem tractor a casa, si tota la vida n'hem tingut?», li deia. No eren els únics que decidien vendre's tot l'utilatge agrícola: set propietaris de Viver i Serrateix, municipi del Berguedà, van omplir una esplanada del municipi de tractors, arreus i tota mena d'accessoris i màquines que fins llavors tenien per menar les terres de cadascuna de les seves finques. Ho exposaven per vendre-ho tot, ja que van optar per compartir: era el naixement de la cooperativa agrària El Teix, un model poc habitual si tenim en compte que, més enllà de compartir maquinària i comercialització, van decidir menar conjuntament les terres de cultiu.

Els set socis de la cooperativa El Teix no cal que es discuteixin per veure quines terres de quin soci llaurin, sembren o segueixen primer aprofitant les condicions meteorològiques més òptimes: tota la producció va a un pot comú, independentment de qui en sigui el titular. La gestió de les terres és cedida a la cooperativa i operen únicament a través d'aquesta entitat jurídica. La fórmula els ha permès guanyar eficiència en unes terres poc productives i professionalitzar-ne la gestió, tot i que en aquell moment va costar d'entendre en un entorn rural poc avesat a aquestes maneres de treballar. Avui en dia encara estan actius i ben convençuts que van fer la millor aposta, si bé els canvis legislatius no contemplen aquestes fórmules i veuen perillar el seu futur per traves burocràtiques, sobretot a l'hora d'incorporar-hi les noves generacions. A tall d'exemple: en posar la granja a nom d'un fill per fer-ne la incorporació de jove pagès és necessari acreditar terres

vinculades a l'explotació per a abocar-hi purins com a fertilitzants, però qui gestiona la terra és la cooperativa.

Tractors de la cooperativa davant dels magatzems, a la seu d'El Teix | Foto: Dolors Pujols

La iniciativa va sorgir el 1984, quan van decidir comprar conjuntament llavors, herbicides, fertilitzants i màquines. Llavors eren més d'una desena de pagesos, però es van adonar que menar la terra de forma individual tenia inconvenients: requeria molta maquinària, que costava d'amortitzar degut als baixos preus dels cereals. Va ser en aquell moment, entre 1987 i 1988, quan set dels impulsors van optar per posar les terres en comú: passaven a ser treballades conjuntament. Els diferents socis, propietaris de terres, les van cedir a la cooperativa, que les explotava per igual, amb els beneficis i despeses a repartir segons les hectàrees de terra aportades. En total, El Teix gestiona 400 hectàrees de conreu -sobretot blat, ordi i colze-, que cuida un treballador de la cooperativa, que és l'únic assalariat que tenen. De fet, els mateixos socis assumeixen tasques de gestió i ho decideixen tot conjuntament. Els ajuts europeus de la Política Agrícola Comuna (PAC) van directament a la cooperativa.

Compartir per rentabilitzar

La fórmula, pionera al país, «ens ha permès rentabilitzar al màxim els cultius i treure'n el màxim profit perquè els costos de la terra són molt alts: no és el mateix imputar el cost d'una maquinària per a 100 hectàrees que per a 400», explica Narcís Torrentó, un dels socis i secretari de la cooperativa. Aquesta professionalització de l'activitat agrària ha permès mantenir-les cultivades i ha facilitat que els socis es dediquin a altres coses: «Alguns també som ramaders o n'hi ha un que té un càmping, per exemple». Torrentó remarca que no és fàcil rentabilitzar unes terres com les d'aquest municipi del Berguedà: «És una terra de secà, pobra, els camps són magres i has d'afinar molt bé».

«De fet, la cooperativa va néixer fruit d'aquesta necessitat», afegeix.

Narcís Torrentó admet que a priori aquesta fórmula no és gens senzilla, però «a nosaltres ens ha funcionat realment molt bé al llarg dels anys». Al seu parer, la bona marxa de la cooperativa s'explica per dos factors: «Hem sigut una colla de socis, tant els de la primera generació -la del meu pare- com els de la nostra, que ens hem avingut molt bé, i també cal tenir en compte que tenim un soci, en Jesús Prat, que hi ha tingut plena dedicació».

Un dels coberts de la cooperativa agrícola El Teix, al Berguedà | Foto: Dolors Pujols

Centre logístic i serveis a tercers

La cooperativa compta amb uns terrenys on hi té el centre d'operacions: hi ha els magatzems, coberts per a la maquinària i les oficines, un espai que van comprar i que han ampliat a mesura que l'entitat s'ha anat consolidant. Totes aquestes instal·lacions són de la cooperativa i les inversions inicials les van assumir els socis, a parts iguals. Allà hi guarden els dos tractors, les sembradores, els remolcs i tota la resta d'utilitatge de treball.

A banda d'emmagatzemar el gra de les collites pròpies, la cooperativa El Teix s'ha ampliat per oferir serveis a petits pagesos de la zona. Concretament, compten amb un cobert per emmagatzemar cereal que tenen llogat a una empresa distribuïdora que adquireix gra de pagesos de la zona. «L'hi carreguem, l'hi descarreguem i fem tot aquest servei: això va molt bé, també per a la gent d'aquí perquè s'estalvien d'agafar el tractor i fer mitja hora o tres quarts de ruta per dipositar la producció. Per tant, doble objectiu: donem un servei a pagesos d'aquí del territori i això genera uns ingressos a la cooperativa que ens permeten mantenir totes aquestes infraestructures i la persona que hi treballa», destaca Torrentó.

Un xoc de mentalitats

La del Narcís Torrentó és ja la segona generació de pagesos de la cooperativa i la seva fórmula d'èxit ha quedat demostrada després de més de 30 anys de trajectòria i d'inversions constants, també a nivell d'innovació tecnològica. Tot i així, el inicis no van ser fàcils: després de moltes generacions de treballar cadascú la seva terra -ajudant els veïns sempre que calgués, això sí-, van ser molts els que miraven amb escepticisme la viabilitat d'aquesta nova forma de gestionar el treball al camp. A casa dels socis no els ha de preocupar si seguen primer els camps d'un altre membre de la cooperativa que els propis: tota la collita és conjunta, fet que els permet treballar i calendaritzar amb criteris més racionals, sense lloc per als interessos particulars de cadascun d'ells. «L'avi deia: "Però que no seguen? Que pedregarà!". I el pare li havia d'explicar que ja estaven segant, però no a casa sinó a la finca d'un altre soci», recorda el Narcís. Els guanys són conjunts i es reparteixen en funció de les hectàrees, i és la mateixa fórmula que, lògicament, s'aplica a les pèrdues: «Si la cooperativa funciona, tirem tots, i si no funciona, no tirarà cap».

Cobert amb maquinària agrícol de la cooperativa El Teix | Foto: Dolors Pujols

El futur, un interrogant per resoldre

Malgrat la bona marxa i els resultats que ha donat aquesta forma d'explotació, els socis veuen ara perillar la seva continuïtat degut a través les burocràtiques. La seva és una fórmula poc convencional i les normatives no en contempen les especificitats respecte a les explotacions convencionals. La Declaració Única Agrària (DUN), que els titulars de les explotacions han de fer anualment de manera obligatòria, la fa la cooperativa, que és la que gestiona les terres. Tot i ser la suma de set propietaris, a ulls de l'administració El Teix és una empresa amb 400 hectàrees de terres «i amb això tenim unes exigències molt més grans en temes de diversificació, ecologització

o guaret. A nivell individual et fan unes condicions diferents, però a nosaltres, que hem aconseguit posar una gestió més professional a través de la cooperativa, ens consideren grans productors i d'aquí vénen tots els mals. Ens penalitzen un 10% com si fóssim pràcticament terratinents i realment no és així. Aquesta és una de les lluites que tenim ara mateix i que ens costa més», explica el secretari de la cooperativa.

Un altre front obert de la cooperativa és el relleu generacional pel que fa a la normativa sobre gestió dels purins: les granges van en relació a la superfície fertilitzable. Fins ara, doncs, els socis amb granges aboquen els purins a les terres pròpies que gestiona la cooperativa, «i no hi ha problema». Les traves, però, els han arribat en el moment en què el fill d'un soci s'ha incorporat a l'activitat agrària: «Ell vol traspasar part de la granja al seu fill i no ho pot fer perquè representa que no té terra. I bé, la terra és seva, però la té traspassada a la cooperativa...». Torrentó explica que hi ha converses amb la Generalitat per mirar de posar-hi solució i remarca que es tracta «d'un tema únicament burocràtic: no canvia res a nivell pràctic». Aquest fet ha causat desconcert dins la cooperativa: el soci en qüestió es planteja sortir-ne per tal de facilitar l'entrada del fill i garantir el relleu generacional a la seva explotació, i la resta de socis veuen que aquest tan sols és el primer entrebanc d'una problemàtica que pot acabar posant fi a aquest model cooperatiu que tan bons resultats els ha donat.